

Baranyai Barbara

Kerek egy ég alatt

Énekes kalendárium

Szimonidesz Hajnalka
illusztrációival

Opén Books

ELŐSZÓ

Az egyik legcsodálatosabb testtanulási gyakorlat az éneklés. Eközben ugyanis a gyermek agyának olyan virtuóz módon kell a hangszalagokat modulálnia, hogy hajszálpontosan a megfelelő hang jöjjön ki. Ez a lehető legjobb finom-motorikus gyakorlat, és ugyanakkor ez a feltétele minden későbbi, nagyon differenciált gondolkodásmódnak is. [...] Ezen kívül a gyerekek valami csodálatos dolgot is megtapasztalnak: azt ugyanis, hogy nem tudunk félni, ha énekelünk. Ma már tudják a neurobiológusok, hogy a felszabadult agy éneklés közben nem képes félelemérzéseket mobilizálni. Ezért énekel az ember évezredek óta lefelé menet a pincébe. Nem azért, hogy eljessze az egereket.

GERALD HÜTHER,
német agykutató és neuropszichológus

Már a fogantatásunk pillanatától formálnak minket a környezetünkben érkező hangok. Aztán, amikor világra jövünk, a hozzánk legközelebb állók hangja lesz a legfontosabb számunkra. Beszélnek hozzánk, énekelnek, dűnnyögnek, duruzsolnak nekünk – mindez biztonságot ad, megnyugtat, és észrevétlenül a részünkké válik. Közben lassan megismerjük az ünnepeinkhez, szokásainkhoz és a családunkhoz kapcsolódó énekeket, népdalokat és mondókákat is. A családunkban tanult hagyományaink egész életünkben elkísérnek bennünket. Ezért tartom fontosnak, hogy sokat énekeljünk a gyerekeinknek, és ehhez kíván segítséget nyújtani ez az énekes kalendárium is. A benne található dalok és mondókák közös gyakorlásával kapcsolódhatunk egymáshoz, miközben megismerjük a népdalainkat is.

Olyan dalokat és mondókákat gyűjtöttünk egy csokorba, amelyek egy teljes évkörön át biztosítják a közös éneklés élményét a családoknak. A kalendáriumban az év minden hetére három-négy dalt, mondókát, találós kérdést vagy játékot kínálunk, melyek az adott időszakhoz kapcsolódnak, és röviden bemutatjuk az odatarozó népi tevékenységeket és ünnepeket is. Nem tudományos gyűjtemény (noha a válogatást több kiváló szakember is ellenőrizte), inkább egy olyan antológia, amelyhez bátran, bármikor nyúlhatunk, ha énekelni szeretnénk, és közben a gyerekek játékosan megismerkedhetnek a magyar néphagyományokkal is.

Egész életemben foglalkoztam gyerekekkel. Bár rengeteget tanultam kiváló kiadványokból és hanganyagokból, a legértékesebb tapasztalatokat mindig a velük való közös játék és éneklés adta. Ők a legőszintébb és leghálásabb közönség, az énekhang pedig olyan, mint egy varázspálca a kezünkben. Amikor anya lettem, még fontosabbá vált számomra, hogy megválogassam, milyen zenei élményekkel, dalokkal és szövegekkel találkozik a kislányunk. Erre a feladatra a népdalaink a legtökéletesebbek: olyan szövegek és dallamok ezek, amelyekkel az érzelmek legszélesebb skáláját tudjuk kifejezni és együtt megélni.

Nagyjából két évvel a könyv megjelenése előtt határozott elképzelésem volt arról, mit szeretnék: egy olyan mankót adni a családok kezébe, amelyet elővehetnek, ha énekelni szeretnének a gyerekeiknek – vagy épp a gyerekeikkel. Ahogyan kezdett összeállni a válogatás, úgy érlelődött bennem a felismerés: mennyire fontos, és milyen sokat ad, ha az éneklés a mindennapjaink részévé, családi hagyománnyá válik. Kiváltképp, ha ezt a saját nyelvünkön, a saját dalainkkal tehetjük meg.

Egy éneklésre vagy játékra mindig van idő: a kocsiban, a boltban, az öltözőben, a tesóra várva vagy épp elalvás előtt – mikor hogy hozza az élet. A legfontosabb azonban, amit ez a könyv adhat, az az együtt töltött idő: amíg énekelünk vagy játszunk, egymásra figyelünk. Bízom benne, hogy ez a kalendárium a családok segítségére lesz abban, hogy a mindennapok sűrűjében újra meg újra megtalálják a közös éneklés örömét.

Köszönöm a könyv ötletének támogatását és a lehetőséget az Open Books kiadónak, Sábának és Ádámnak. Ildikónak és Péternek a sok szakmai segítséget, Julcsinak pedig a rengeteg türelmet.

HOGYAN HASZNÁLJÁTOK EZT A KÖNYVET

A kalendáriumot úgy állítottuk össze, hogy a könyvben hétről hétre haladva együtt fedezhessétek fel az év körforgását: a gyerekek átélhetik az évszakok múlását, megismerkedhetnek a váltakozó természettel, valamint az egyes időszakokat jellemző népi hagyományokkal és mai szokásokkal. Egy-egy külön fejezetet szenteltünk a nagyobb ünnepeinknek (a húsvétnek, a pünkösdnek és a karácsonynak), illetve az olyan meghatározó családi élményeknek és hagyományos tevékenységeknek is, mint a nyaralás vagy a szünet.

A heti bevezetők, dalok és mondókák mind az adott időszak témáit járják körül, és úgy válogattuk ki őket, hogy felkeltsék a gyerekek kíváncsiságát, és alkalmat teremtsenek a közös beszélgetésekre. Bátorítunk mindenkit, hogy hagyjon időt a témák átbeszélésére és a kérdések megválaszolására.

A kalendáriumban az ismert énekek mellett kevésbé elterjedt dallamok és népdalváltozatok is helyet kaptak, amelyek elsajátítását kották könnyítik meg. Előfordul, hogy a népdalok egyes versszakaiban a közölt kottától eltérő ritmusok szerepelnek, ezekre egy hívja fel a figyelmeteket a sor elején. Ha ezt a jelet látjátok, bátran kísérletezzetek a ritmussal. Ha a dalok elénekléséhez további segítségre van szükségetek, érdemes online forrásokat is felkeresni.

A mondókákat ki-ki a saját kedve szerint játékkal teheti még élvezetesebbé a gyerekek számára – ehhez a könyvben több helyen találtok útmutatást.

Új év

Az új év a dalolás, a mondókázás és a közösen eltöltött idő számtalan lehetőségét rejt.

Énekelhetünk ünnepeken és hétköznapi, mondókázhatunk séta vagy fürdés közben, játszhatunk az utazások alatt vagy otthon.

Kerek egy ég alatt együtt fedezhetjük fel újra és újra a közös éneklés örömét. Legyen az év tele zenével, nevetéssel és közös pillanatokkal!

JANUÁR

1. HÉT

Újév napját köszöntőkkel és mágikus jókívánságokkal ünnepelték. Ez a nap még ma is csupa varázslat: az a hiedelem járja, hogy az egész évünkre hatással lesz, amit ilyenkor teszünk. Ha az új év első napján énekelünk, akkor biztosan egész évben sok zenében és közös élményben lesz részünk. Legyen ez az újévi fogadalmunk!

JÓKÍVÁNSÁG

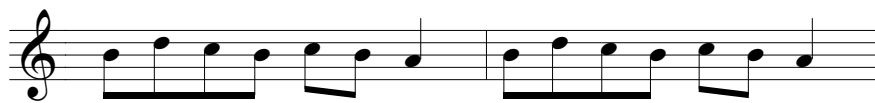
**Adjon Isten füvet, fát,
tele pincét, kamarát,
vígságot, békességet,
boldogságot, egészséget,
szalad a szán, cseng a csengő,
víg legyen az új esztendő!**

ÉNEK

Csillagének

Há - rom ki - rá - lyok nap - ján, Or - szá - gunk egy is - táp - ján,

Di - csér - jük é - ne - kek - kel, Vi - ga - do - zó ver - sek - kel!

Szép jel és szép csil - lag, Szép na - punk tá - mad, Szép na - punk tá - mad.

Hol vagy, zsidók királya?
Mert megjelent csillagja,
Betlehembe' találják,
Szép Jézust körülállják.

Kérjük a szép Szűzanyát,
Kérje értünk Szent Fiát,
Hogy békességben tartson,
Ellenségünk ne ártson.

Királyok ajándékát,
Aranyt, tömjént és mirhát,
Vigyünk mi is urunknak,
Ártatlan Jézusunknak.

Szép jel és szép csillag...

Szép jel és szép csillag...

Szép jel és szép csillag...

Január 6-a
vízkereszt vagy
háromkirályok
napja. Ezen a napon
a fiúk sokfelé
a háromkirályok
jelmezébe öltözve
járták a házakat,
előadással
és énekkel
szórakoztatták
a közönségüket.